

Otthoni szakápolási szolgáltatások és otthoni hospice ellátók adatszolgáltatásának összefoglaló eredménye, szakmai javaslatai

Az ápolásszakmai felügyeleti munka első lépcsője- az otthoni szakápolási szolgáltatások és otthoni hospice ellátások tekintetében - a szolgáltatók tevékenységére vonatkozó kérdéseket tartalmazó adatlapok elektronikus úton történő adatszolgáltatásával lezárult (a sikeresen kiküldött 245 db adatlap 83%-a érkezett vissza - 204 db adatlap).

1. A feldolgozott adatok alapján **megfogalmazódott javaslatok**, amelyek egyeztetés és végleges rögzítést követően vihetők tovább:

- Otthoni szakápolás és hospice ellátás keretében végezhető szakellátások tekintetében releváns szakmai irányelvekben javasolt **külön, kiemelten megjeleníteni az otthoni ellátásra vonatkozó részeket**. A megfogalmazott javaslatot a válaszadó szolgáltatók **95 %-ban támogatják**.

- **Szakmai ellátást szabályozó dokumentumok egységes megalkotása, kiadása javasolt** a válaszadó szolgáltatók **95 %-ának támogatásával**.

- **Orvos által előírt gyógytorna szakmai gyakorlat nélkül legyen végezhető**, segítve ezzel az otthoni szakápolási szolgáltatás nyújtása során jelzett, a szükségesnél alacsonyabb létszámban rendelkezésre álló szakemberek rendszerbe állását.

Az előírt kétéves szakmai gyakorlat kiváltása szabályozható: Kezelési terv felállítása két éven keresztül, legalább 2 éves gyakorlattal rendelkező gyógytornással, okleveles fizioterapeutával közösen történhet. A megfogalmazott javaslatot a szolgáltatók **88 %-ban támogatják**.

A végzett szakmai tevékenységének gyakoriságvizsgálata alapján látható, hogy az otthoni szakápolás- és hospice ellátás nyújtása során hazánkban **a gyógytorna a harmadik leggyakrabban végzett tevékenység**. Az orvos által előírt gyógytorna tevékenység végzésében szakmai gyakorlat nélkül bevonható gyógytornász szakemberek (gyógytornász-fizioterapeuta (BSc), fizioterápia mesterképzés (MSc)) hatékonyabbá és nagyobb számban tehetnék elérhetővé az otthoni szakápolás és hospice ellátás során szükséges gyógytornát.

- Az elmúlt években **a várólisták csökkentésére biztosított pluszforrások** a szakellátás nagyobb kapacitással történő működését eredményezték, ennek hatására a várólista az otthoni szakápolás területére „tolódott át” a vizitszámok növelésének lehetősége nélkül, így nagy értékű műtétek után elmarad/t, késve indul/t meg, vagy folytatódik/folytatódott a szükséges rehabilitáció. A szakmai eredményesség és a gyógyulás hatékonyságának megőrzése érdekében erre a területre is javasolt a pluszforrás biztosítása, plusz vizitszámok biztosítása.

A javaslat megfogalmazását megelőzően, hogy az megfelelően alátámasztott legyen, az **adatszolgáltatásának pontosítása szükséges**, tekintettel arra, hogy jelenleg a szolgáltatás elrendelésének dátuma és első vizit közt átlagosan eltelő idő **1,2 nap**. Ez az adat **nem tükrözi a várólista otthoni szakápolás területére történő áttolódását**.

- Szükségletalapú ellátáshoz vizitszám biztosítása, **krónikus ellátást** (pl. fekélyek kezelése) **igénylő esetekben**. Ez a meglévő ismételt elrendelések és külön engedélyezéssel járó adminisztrációs terhek csökkentését is eredményezné az ellátás folyamatos biztosítása mellett.

- **Új finanszírozható tevékenységek bevezetésének** előkészítésére a szolgáltatók 20 %-a tett javaslatot, amely alapján a főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkező egészségügyi szakdolgozók (BSc, MSc, APN) jelenléte az ellátásban (jelen felmérés szerint az ő arányuk, összes szakdolgozóhoz viszonyítva 47%) indokoltá teszi a területen önállóan ellátható tevékenységek körének bővítését, a kompetenciák növelését.

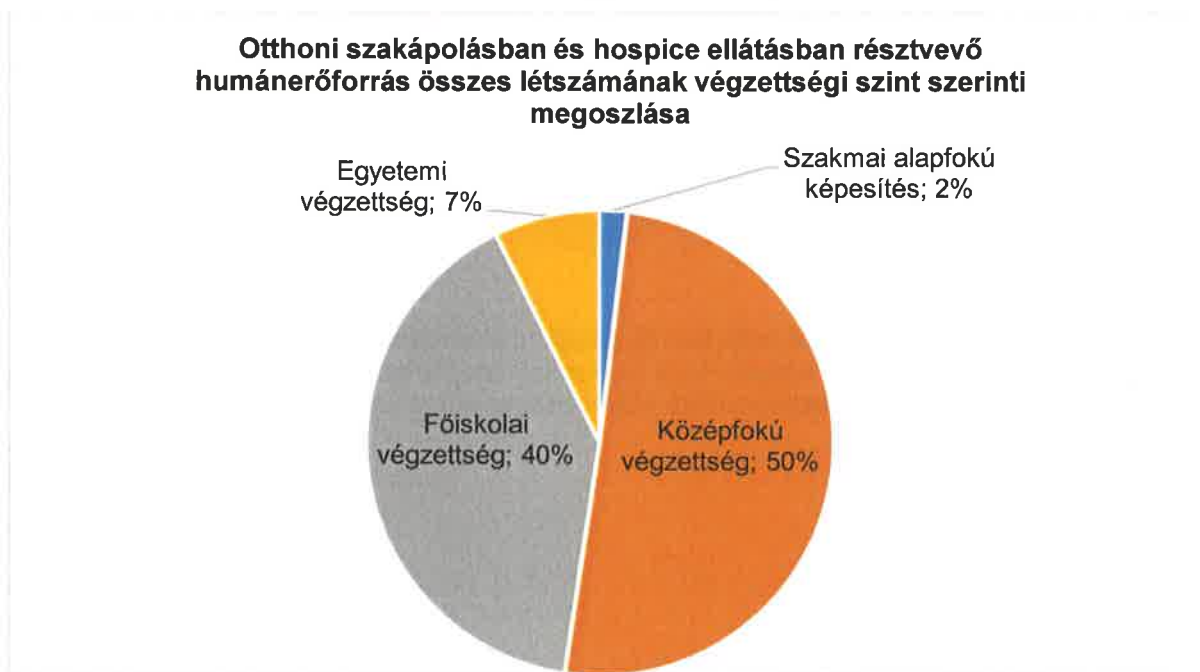
- A tárgyi feltételek, a szükséges tárgyi eszközök listájának módosítása a technológia fejlődése okán szükségessé vált. A felmérés eredménye alapján a **"használt sterilizálандó eszközök mechanikus tisztítására szolgáló eszközök, tárolók"**, valamint a „használt sterilizálандó eszközök fertőtlenítésére szolgáló eszközök, tárolók” **rendelkezésre állását** a szolgáltatók **csak 53% - 54 %-ban** jelezték vissza. Ennek oka az egyszerhasználatos eszközök térhódítása, ami feleslegessé teszi a fenti két tárgyi eszköz szerepeltetését a kötelezően előírt tárgyi eszközök között.

- **Adminisztráció egyszerűsítése és az elektronikus dokumentáció lehetőségének kialakítása** (első lépésben: elrendelések, lezárás, konzultáció lehetősége - otthoni szakápolás- és hospice ellátás bekapcsolása az elektronikus szolgáltatási térbe), amely a finanszírozáshoz szükséges teljesítésjelentésre is alkalmas, a szolgáltatói oldalról is megjelenő igény (89 szolgáltató tett dokumentáció módosítására irányuló javaslatot).

2. A kapott eredmények bemutatása

2.1. Rendelkezésre álló **szakdolgozói humánerőforrás elemzése** során a létszám (fő) adatok, a végzettség szintje szerinti megoszlás és a rendelkezésre álló munkaóra vonatkozásában kaptunk eredményt.

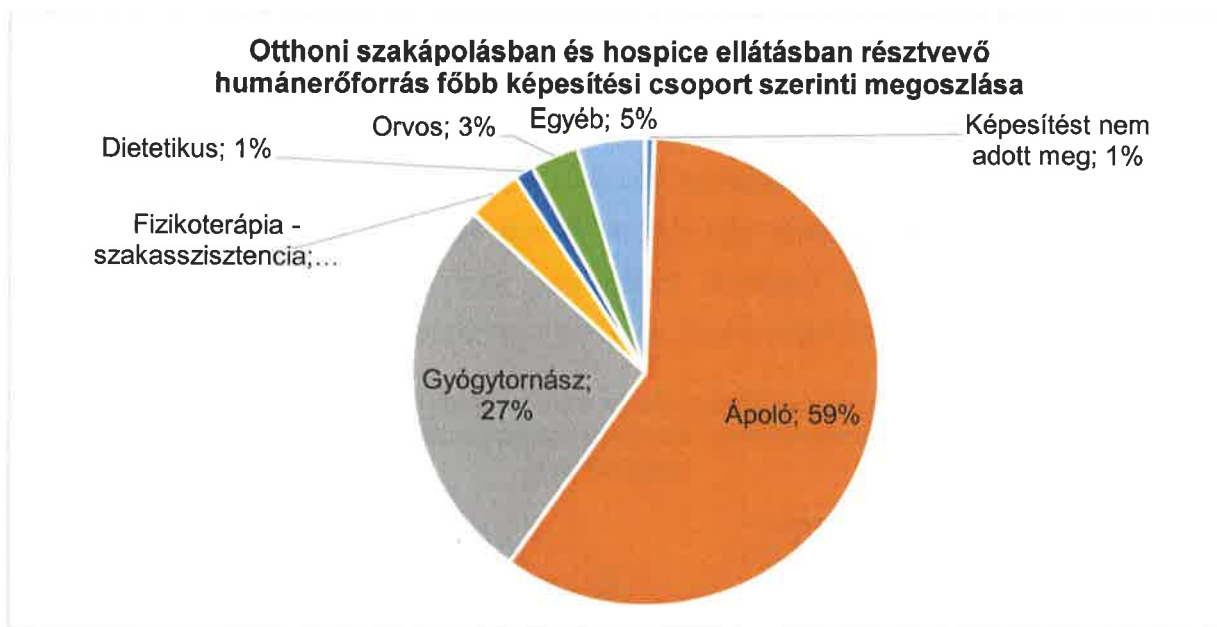
A **végzettségi szintre** vonatkozóan (188 szolgáltatónál 2 658 fő adatait vizsgálva) az otthoni szakellátások tekintetében jól látható, hogy az **ellátás közel felét (47%) egészség tudományi képesítéssel rendelkező kollégák** látják el (ápoló MSc, ápoló BSc, gyógytornász, orvos, szakorvos, pszichológus, logopédus, szociális munkás), **képesítés nélküli személy** pedig egyáltalán **nem vesz részt az ellátásban**, és szakmai alapkú képesítéssel is csak elenyésző arányban (2%). A rendelkezésre álló heti munkaidő összesen 62 695 óra. A jövőben a teljesített vizitszámmal és napokkal összevetve kaphatunk képet – főbb képesítési csoportonként is – a szabad kapacitások, vagy leterheltségek vonatkozásában.

Főbb képesítési csoportonként (ápoló, gyógytornász, fizioterápia - szakasszisztencia, dietetikus, orvos, egyéb – logopédus, pszichológus, menedzser...) is áttekintésre került az otthoni szakápolásban és hospice ellátásban részt vevő humánerőforrás; annak megoszlása, valamint a rendelkezésre álló heti munkaórák megoszlása.

A kapott eredmény alapján **az otthoni szakellátásban** (szakápolás és hospice) az **ápolók és gyógytornászok vesznek részt a legmagasabb létszámban és arányban**. A humánerőforrás főben és munkaórában történő rendelkezésre állásának egymáshoz való viszonyát is megjelenítve pedig láthatóvá válik, hogy az ellátásban résztvevő gyógytornászok létszámuk arányához viszonyítva (27%) a ráfordított heti munkaidőből nagyobb százalékot (33%) teljesítenek.

A munkaidők rögzítés során is látható volt, hogy a **gyógytornászok** sok esetben „főállásként” dolgoznak a szolgáltatóknál, **átlagosan heti 30 óra/hét/fő**, szemben a többi „csoporttal” (ápolók átlagosan heti 22 munkaóra/fő, orvosok átlagosan heti 11 munkaóra/fő, fizioterápiás szakasszisztensek átlagosan heti 23 munkaóra/fő, dietetikusok átlagosan heti 12 munkaóra/fő).

A lakosságközeleli ellátások fejlesztése érdekében, az otthoni szakellátások fókuszpontba kerülése esetén kiindulópontként hasznosíthatók a felügyelet eredményeként gyűjtött szakdolgozói humánerőforrás adatok.

2.2. Egészségügyi tevékenység végzésére irányuló **további jogviszony** feldolgozott **kérelmeinek** elemzése során látható, hogy az engedély kérés **5,8%-a otthoni szakápolást-**

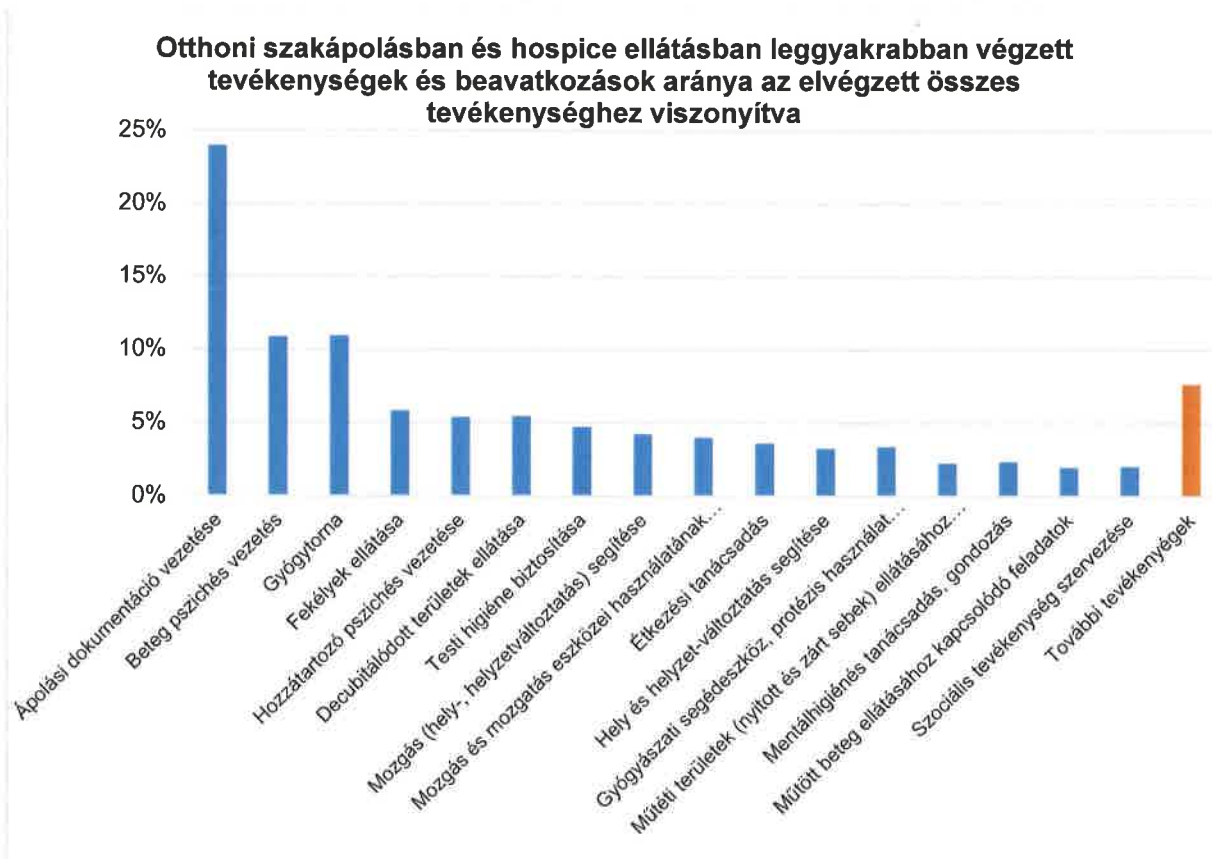
hospice ellátást nyújtó szolgáltató irányába történik. Ez az arány - a kérelmek feldolgozottságának növekedésével - várhatóan emelkedni fog.

2.3. **Minőségirányítási rendszer** a választ adók (202 szolgáltató) **70 %-nál** működik.

2.4. **Jogszámban előírt tárgyi eszközök rendelkezésre állása** jellemzően **rendben van**, az adatszolgáltatás alapján az előírt eszközök szinte mindegyike 100 %-ban rendelkezésre áll.

2.5. Otthoni szakápolás és hospice **ellátás során végzett szakmai tevékenységek és beavatkozások** vizsgálata során **az összes tevékenységhez viszonyítottan egy-egy tevékenység arányát**, valamint a **szövődmények előfordulását** vizsgáltuk, a legjellemzőbb szövődmények megnevezésével.

Hazánkban jelenleg jellemzően **a gyógytorna; a fekélyek és decubitusok ellátása; mozgással-, hely és helyzetváltoztatással; gyógyászati segédeszközök-, protézisek betanításával; testi higiéne biztosításával és a műtéti területek ellátásával kapcsolatos tevékenységek igényével** jelentkeznek a szolgáltatót igénybe vevők. Ez az otthoni szakápolás és hospice ellátás **szórván végzett beavatkozások és tevékenységek 46 %-a**.

Szolgáltatói jelzés alapján szövődmények ritkán jelentkeztek. A jelzett esetek: katéter behelyezése során vérzés, tartós katéter esetén gyulladás, műtéti sebek esetén gyulladás lépett fel, decubitus és fekély ellátása során láz, fokozódó elhalás, seb állapotromlása, vérzés

fordultak elő; hely és helyzetváltoztatás segítése során egyetlen esetben jeleztek elesést, törést.

2.6. Dokumentáció formájának megoszlása esetén a kapott eredmény alapján azt látjuk, hogy a szolgáltatók által **alkalmazott dokumentáció több mint 33 %-a** még napjainkban is **kizárólagosan papír alapú**, tisztán elektronikus dokumentációt pedig egyetlen szolgáltató sem használ.

Az egészségügyi dokumentáció digitális fejlesztésére vonatkozóan elindult projektekhez történő csatlakozás lehetőségét keresve, a tervezések során az otthoni szakellátás jövőbeni bekapcsolásának lehetőségét kezdeményeztük.

2.7. Speciális tevékenységekre vonatkozó kérdések

2.7.1. **Infúzió bekötését-, intravénás injekció beadását-, decubitus kockázatát-, decubitus stádiumát- és a fájdalom felmérését végző személyek** képesítésének vizsgálata során jól látható, hogy az **intravénás injekció beadása** maradt **jellemzően orvosi tevékenység, egyebekben ápolói teendőként jelennek meg a feladatok.**

A tevékenységet végző ápolók végzettségi szintjének vizsgálatát összevetve a szolgáltatók humán erőforrás elemzésének eredményével, megfigyelhető, hogy az ellátásban résztvevő ápolók képesítéseinek középfokú és felsőfokú megoszlása közel 50-50% (Isd. 2.1. pontban), a speciális tevékenységek végzésében ugyanakkor a felsőfokú képesítéssel rendelkező ápolók vesznek részt nagyobb arányban.

2.7.2. **Decubitus rizikófelmérés**, a kapott válaszok alapján, **szakmailag megfelelő gyakorisággal történik**, állapotváltozáskor szinte minden esetben figyelem helyeződik a felfekvés veszélyére.

2.7.3. Az **ápolási tevékenységek és beavatkozások** írásban történő szabályozottságának (protokoll, standard, eljárásrend) vizsgálata során kapott eredmények azt mutatják, hogy a szolgáltatók 74 %-a rendelkezik **írásbeli szabályozókkal** a végzett tevékenységekre vonatkozóan. Összesen 146 különböző protokollcímet küldtek meg a szolgáltatók, amelyek közül 73 protokoll különböző szakápolási teendőkre és különböző betegségek ellátására vonatkozik, 9 db sebkezelés témakörű, 32 db gyógytornával kapcsolatos, 2 db dokumentáció-, 9 db infekciókontroll-, 21 db pedig egyéb témakörben született. A protokollok oktatásáról szóló kérdéskörre választ adók (195 szolgáltató) 77%-az ismételt oktatást helyezi előtérbe.

Az írásban szabályozott tevékenységek vizsgálatakor látható volt, hogy a **decubitus ellátás és megelőzés témakörében készített protokollok 102 szolgáltató esetében kerülnek alkalmazásra**, ezzel a leggyakoribb szabályozóként szerepelnek az összesítésben.

2.7.4. **Kezelőorvossal történő kapcsolattartás és az orvosi utasítás módjának vizsgálata** alapján a **kapcsolattartás folyamatában a szóbeliség az elsődleges az utólagos írásba foglalás kiegészítésével.**

Az orvosi **utasítások írásba foglalása** - amely kötelező érvényű - **a meghatározó**, a tisztán szóbeli kommunikáció már csak 16%-ban fordul elő, amely érték további csökkentése javasolt.

Tevékenység	szóban	írásban	szóban, majd azt követően írásban	választ adó szolgáltatók száma
Kapcsolattartás módja a kezelőorvossal-, háziorvossal	15%	0%	85%	200
Orvosi utasítás módja jellemzően	16%	40%	44%	192

2.7.5. Az otthoni szakápolást és hospice ellátást nyújtó **humánerőforrással kapcsolatban előírt kötelezettségek** vizsgálata során a választ adó szolgáltatók (204 szolgáltató, kivétel a munka-, tűzvédelmi- és higiénés oktatás, ahol csupán 174 szolgáltató adott választ) **95% feletti arányban megfelelnek az előírásoknak.** A munka-, tűzvédelmi- és higiénés oktatás arányának javítása javasolt.

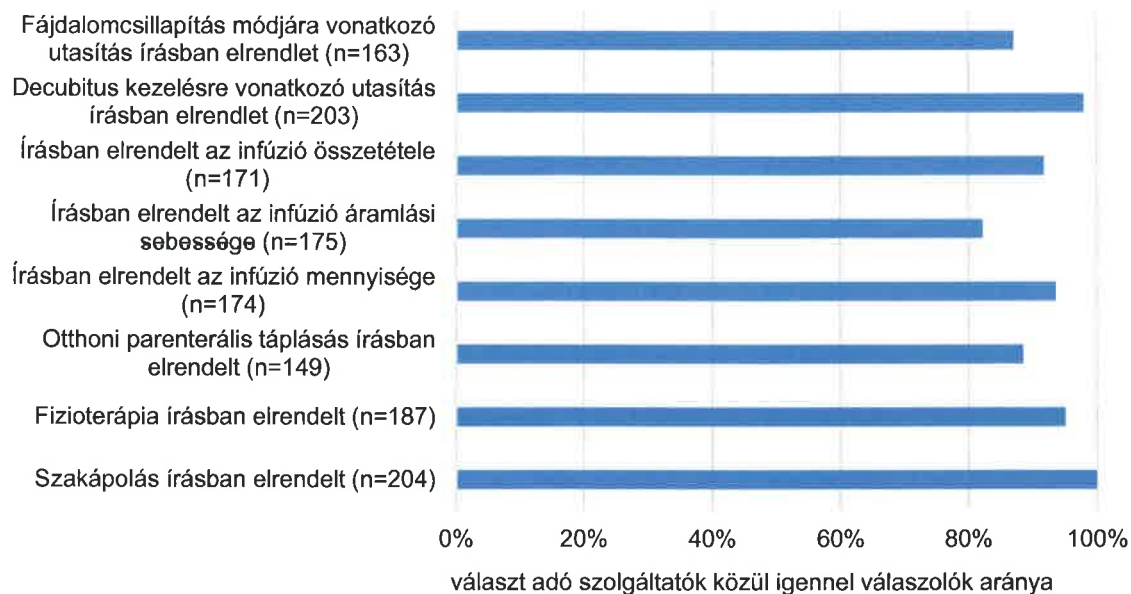

2.7.6. Dokumentáció felügyelete során visszajelzett adatok alapján összefoglalóan elmondható, hogy a **dokumentációs fegyelem** – néhány erősítésre szoruló kivételtől eltekintve – megfelelő.

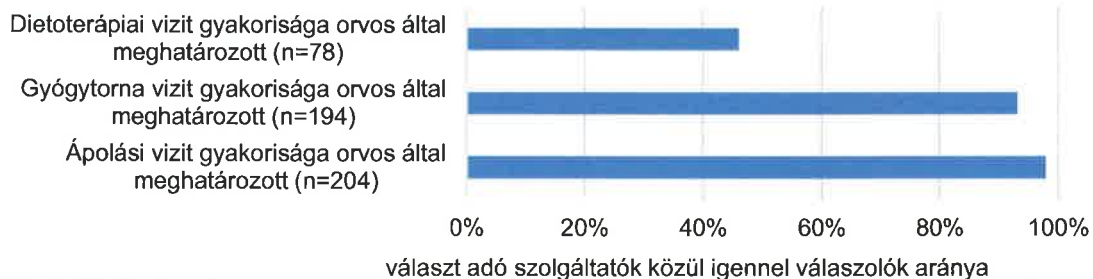
A dokumentációra vonatkozó kérdések tekintetében a választ jelölő szolgáltatók számában tapasztalt jelentős eltérés miatt a kapott eredmények bemutatása során egyenként jelölésre kerül a választ adók száma „n= ...”, jelzéssel.

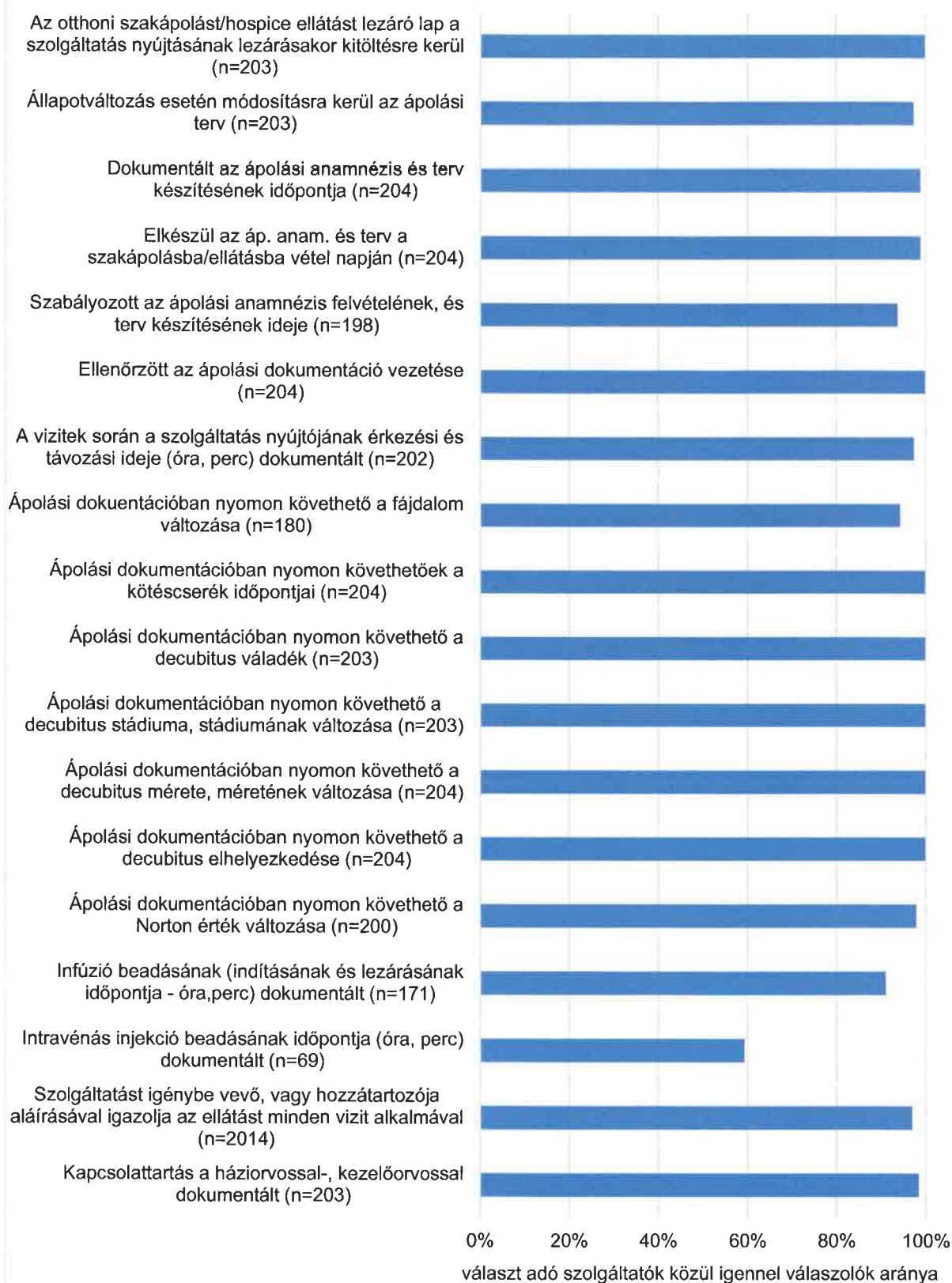
Dokumentáció tartalma - írásban történő elrendelésre vonatkozóan

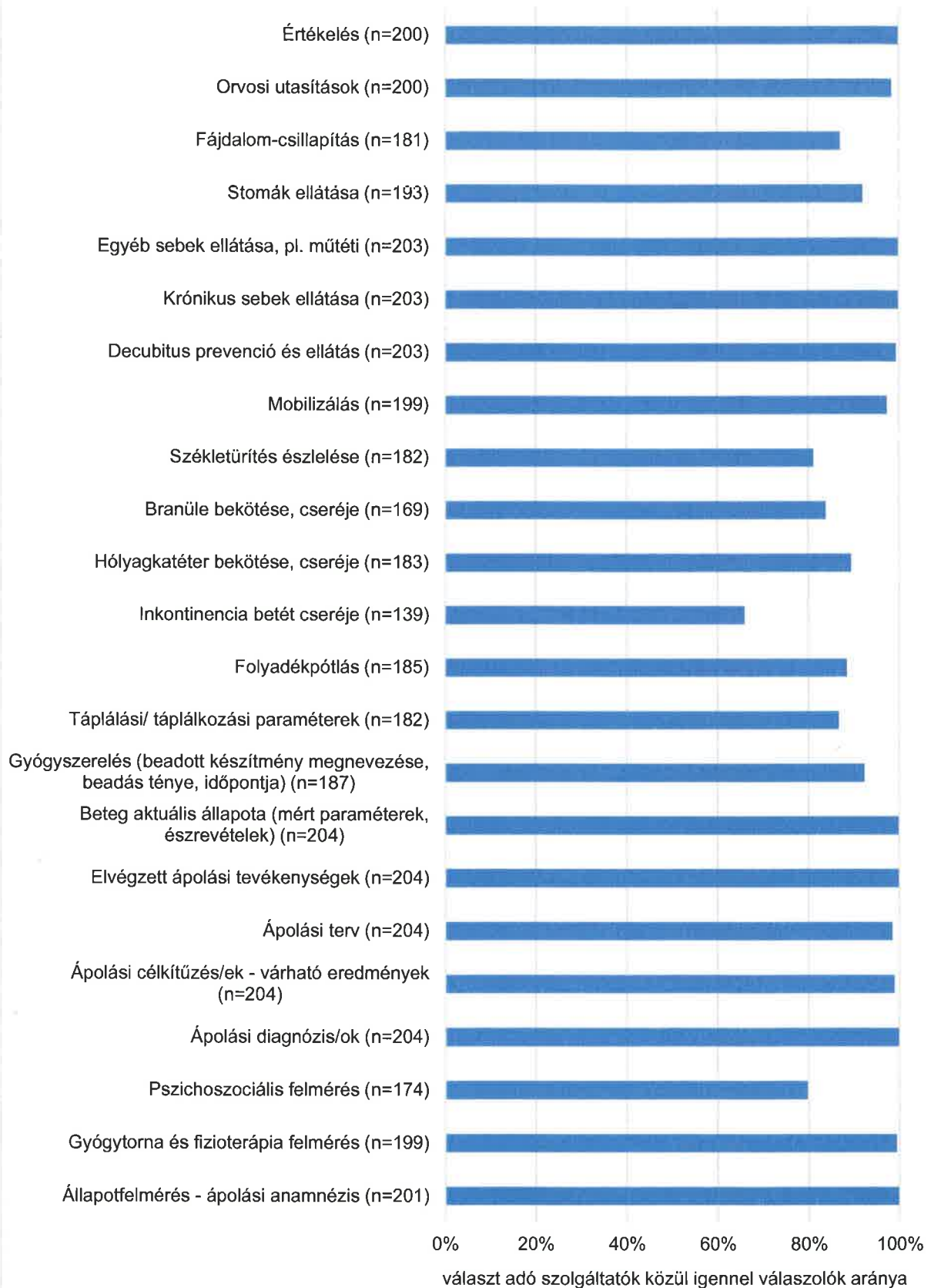
Dokumentáció tartalma - vizitgyakoriság meghatározására vonatkozóan

Dokumentáció tartalmi elemeire vonatkozó eredmények

Ápolási dokumentációban rögzítésre kerül

3. Az adatfeldolgozás összefoglalása

Az adatlapok feldolgozása során kapott eredmények bemutatásának célja betekintés nyújtása az ellátás országos szakmai jellemzőibe, az otthoni szakápolási szolgáltatás és hospice ellátás területén elindult szakmai felügyeleti tevékenységbe, amelyet a jövőben monitorozható adatok és indikátorok követésével, valamint konzultatív jellegű, jógyakorlatokra koncentráló, helyszíni szemlékkel tervezünk folytatni.

A szakmai felügyelet eredményeknek visszajelzése, reményeink szerint, segítheti Önöket a szakmai tevékenységük megítélésében, a tapasztalt apró hiányosságokra történő figyelem felhívása pedig javíthat az ellátás színvonalán.